

1. PAPEŽ FRANTIŠEK

APOŠTOLSKÁ KONSTITUCE PASCITE GREGEM DEI (PASTE BOŽÍ STÁDCE), JÍŽ SE REFORMUJE VI. KNIHA KODEXU KANONICKÉHO PRÁVA¹

23. KVĚTNA 2021

„PASTE BOŽÍ STÁDCE, ne proto, že musíte, ale dobrovolně, jak to chce Bůh“ (srov. 1 Petr 5,2). Tato inspirovaná slova svatého Petra se ozývají v obřadu biskupského svěcení: „Bůh Otec poslal našeho Pána Ježíše Krista jako Vykupitele lidského pokolení, a on sám poslal do světa dvanáct apoštolů a uložil jim, aby v síle Ducha Svatého hlásali evangelium, shromažďovali všechny národy, posvěcovali je a vedli. (...) Sám [naš Pán Ježíš Kristus] biskupovou moudrou a prozíravou péčí vás vede na pozemské pouti k věčné blaženosti.“² Pastýři pak mají svůj úřad vykonávat „radou, přesvědčováním a příkladem, ale i autoritou a posvátnou mocí“³, protože láska a milosrdenství si žádají, aby otec někdy usiloval napravit to, co se pokrivilo.

V průběhu své pozemské pouti si církve od apoštolských časů stanovila pravidla chování, která v průběhu staletí utvořila provázaný celek norem, jež se mají zachovávat, aby byl Boží lid jednotný, a za jejichž dodržování odpovídají biskupové. Tato pravidla odrážejí víru, kterou všichni vyznáváme a z níž pochází jejich závaznost; opřena o tuto víru ukazují mateřské milosrdenství církve, která ví, že jejím

1 Text bude harmonizován s českým překladem nového znění VI. knihy CIC – v této fázi také proběhne odborná revize právní terminologie (pozn. překl.).

2 *Svěcení biskupa, kněží a jáhnů*, čl. 39. Římský pontifikál. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008.

3 Věřoučná konst. o církvi *Lumen gentium*, čl. 27. In *Dokumenty II. vatikánské koncilu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

cílem je vždy spása duší. Jelikož takové normy mají v průběhu času řídit způsob, jakým společenství žije, je nutné, aby byly úzce propojeny s proměnami společenství a s novými potřebami Božího lidu. A proto se někdy jeví nezbytné je přepracovat a přizpůsobit změněným okolnostem.

Dobře víme, že „dnes už nežijeme v době proměn, ale v proměně doby“.⁴ Aby tedy byla dána vhodná odpověď na potřeby církve po celém světě, bylo uprostřed rychlých společenských proměn, jež zakoušíme, zjevně nutné revidovat trestní ustanovení promulgovaná svatým Janem Pavlem II. v *Kodexu kanonického práva* dne 25. ledna 1983. Bylo třeba je přepracovat tak, aby v nich pastýři našli flexibilní terapeutický a korigující nástroj, jež by mohli použít přiměřeně poměrům a s pastýřskou láskou, aby tak předešli skutečně velkému zlu a léčili rány vzešlé z lidské křehkosti.

Proto dal v roce 2007 náš ctihodný předchůdce Benedikt XVI. pokyn Papežské radě pro výklad legislativních textů, aby revidovala trestní normy, jež se nacházejí v *Kodexu* z roku 1983. Pro závažnost tohoto úkolu se uvedené dikasterium usilovně snažilo analyzovat nové potřeby, osvětlit omezení a nedostatky současné legislativy a popsat řešení, jež by byla možná, jasná a prostá. Toto úsilí probíhalo v duchu kolegiality a spolupráce. Svou pomocí přispěli znalci a pastýři a předložená řešení se srovnávala s potřebami a kulturou různých místních církví.

Vznikl tedy jakýsi první návrh schématu nové VI. knihy *Kodexu kanonického práva*, jehož text byl zaslán všem biskupským konferencím, dikasteriím Římské kurie, generálním řeholním představeným, fakultám kanonického práva a jiným církevním institucím, aby každý předložil své připomínky. Zároveň byli o vyjádření požádáni mnozí kanonisté a další odborníci na trestní právo po celém světě. Odpovědi vzešlé z tohoto prvního připomínkování byly náležitě uspořádány a předány expertní skupině, jež byla k tomuto účelu ustanovena, aby ve světle těchto poznámek náčrt schématu přepracovala a poté odeslala k novému připomínkování. Nakonec byl po opakovaných revizích v únoru 2020 poslední návrh schématu prověřen při plenárním

4 František. K římské kurii při tradičním předvánočním setkání, 21. prosince 2019.

zasedání členů Papežské rady pro výklad legislativních textů. Poté byl po zapracování oprav požadovaných plenárním zasedáním text předložen papeži.

Zachováání trestní kázně je závazkem celého Božího lidu, ale jak bylo výše řečeno, povinnost pečovat o to, aby byla řádně aplikována, přísluší pastýřům a představeným jednotlivých komunit. Tento úkol nelze oddělit od jim svěřeného *munus pastorale*; má se vykonávat jako neopomenutelné úsilí o lásku nejen vůči církvi, křesťanskému společenství a vůči případným obětem, ale také vůči tomu, kdo se deliktu dopustil a kdo potřebuje od církve jak milosrdenství, tak nápravu.

Chybné chápání niterného spojení, které v církvi existuje mezi projevem lásky a užitím trestní disciplíny, pokud to okolnosti a spravedlnost požadují, způsobilo v minulosti mnoho zla. Tento styl myšlení – jak zkušenost učí – s sebou nese riziko života podle mravů, jež jsou s disciplínou v rozporu a k jejichž léčbě nepostačují pouhá napomenutí nebo rady. Tato situace v sobě skrývá nebezpečí, že by se postupem času takový způsob jednání stal návykem, takže by náprava byla obtížnější, a že by mezi věřícími rozesel mnoho pohoršení a zmatků. Proto se užití trestů ze strany pastýřů a představených jeví jako nezbytné. Pastýřova nedbalost v přístupu k trestnímu systému činí zjevným, že neplní svůj úřad řádně a věrně, jak jsme výslovně poznamenali v nedávných dokumentech, jakými jsou apoštolské listy motu proprio *Jako láskyplná matka*⁵ (4. června 2016) a *Vý jste světlo světa*⁶ (7. května 2019).

Láska tedy žádá, aby se pastýři utíkali k trestnímu systému, kdykoli je to nutné, a měli přitom na paměti tři cíle, jež jej činí v církevním společenství nezbytným, totiž aby se obnovily nároky spravedlnosti, viník změnil a pohoršení napravilo.

Jak jsem právě řekl, kanonický trest má tedy funkci nápravy a uzdravujícího léku a hledá především dobro věřícího samého, protože „je pozitivním prostředkem k uskutečnění království a k nápravě

5 *Come una Madre amorvole.*

6 *Vos estis lux mundi.*

spravedlnosti v komunitě věřících, kteří jsou voláni k osobnímu i společnému posvěcení“.⁷

Při zachování kontinuity s obecnými pravidly kanonického systému podle tradice církve, v průběhu času ustálené, zavádí nový text, o němž pojednáváme, vzhledem k dosavadnímu právu některé změny obecného rázu a popisuje nové podoby deliktu reagující na stále rozšířenější potřebu v různých komunitách, aby se jednalo tak, že se obnoví spravedlnost a právo, které delikt narušil.

Mimo to se text – technicky vzato – stal vytríbenějším, zvláště pokud jde o základní otázky trestního práva, jako je právo na obranu, promlčení nebo přesnější popis trestů. To odpovídá potřebám trestní legislativy a ordinářům a soudcům poskytuje objektivní pravidla, aby stanovili, která sankce je pro daný případ vhodnější.

Při tomto přepracování platilo také obecné pravidlo, aby se snížil počet případů, v nichž se užití trestu ponechává na zvážení příslušné autority, takže se *servatis de iure servandis* podporuje jednota církve, zvláště pokud se jedná o delikty, které v komunitě působí větší škodu a pohoršení.

Když jsem tedy toto všechno uvedl, promulguji touto apoštolskou konstitucí přepracovaný text VI. knihy *Kodexu kanonického práva*, jak je uspořádán a přepracován, v naději, že se stane nástrojem sloužícím k dobru duší a že pastýři jeho nařízení převedou ve spravedlnosti a milosrdenství do praxe, kdykoli to bude nutné, vědomi si toho, že kvůli spravedlnosti, jež je vrcholnou kardinální ctností, jsou povinni ukládat tresty, vyžaduje-li to dobro věřících.

Aby se mohli všichni pečlivě seznámit s předpisy, o něž se jedná, stanovuji, aby tato přepracovaná verze VI. knihy *Kodexu kanonického práva* byla zveřejněna vydáním v deníku *L'Osservatore Romano* a účinnosti nabyla 8. prosince 2021 a poté byla vydána v *Aktech Apoštolského stolce*.

Stanovuji také, aby účinností této nové VI. knihy pozbyla účinnosti současná VI. kniha *Kodexu kanonického práva* z roku 1983, bez

7 František. K účastníkům plenárního zasedání Papežské rady pro výklad legislativních textů (Ad participes sessionis plenarie Pontificii Consilii de Legum Textibus), 21. února 2020.

ohledu na ustanovení, která jsou s tím v rozporu, i kdyby byla hodna zvláštní pozornosti.

Dáno v Římě u Svatého Petra dne 23. května 2021, o slavnosti Letnic, v devátém roce mého pontifikátu.

FRANTIŠEK